

REPERCUSSIONS PEL RECONeixEMENT DE L'ESTAT D'ISRAEL

Jueus del país, «tranquils, però alerta»

El reconeixement de l'estat d'Israel no ha suposat un canvi de costums per a les comunitats jueues establides al nostre país. Tanmateix, han començat a arribar amenaces, i els primers atemptats...

Fúlvia Nicolàs i J. Castellà-Gassol

Al voltant d'un centenar de persones formen la comunitat jueua al País Valencià, repartides entre un grup més nombrós a la ciutat de València, que compta amb sinagoga pròpia, i un petit nucli a Alacant. Són pocs, entre els membres d'aquesta comunitat, els nascuts a les nostres terres. Procedeixen, majoritàriament, de les antigues colònies espanyoles al nord d'Àfrica, o d'altres països, com Turquia, on anaren a parar molts d'aquells jueus expulsats pels Reis Catòlics.

També hi ha, òbviament, valencians de nissaga, descendents de famílies «converses» que es veieren en l'obligació d'abandonar la seua religió i els seus costums —si més no, públicament— per tal de continuar vivint en aquest país. Es tracta, però, de persones joves que, en tenir notícia dels seus orígens, han fet per retrobar la identitat i, a vegades, la fe dels seus avantpassats.

És jueu, segons una llei del Parlament israelià, el fill o filla de mare jueua —si ho és el pare, no n'hi ha prou— o el descendent d'aquelles famílies de jueus «conversos» a altres religions per motius de supervivència. El fet de practicar o no la religió hebrea no és decisiu pel que fa a la identitat d'aquest poble, però indubtablement ha tingut i té la seua importància fonamental en la seua pervivència. Pocs pobles com el jueu poden afirmar que ha estat, la seua, una història de persecucions i patiments. Tan sols un cinquanta per cent dels jueus que viuen ací són practicants, malgrat que quasi tots s'acosten, de tant en tant, per la sinagoga, o participen en actes comunitaris.

A València no hi ha, com a Madrid o a Barcelona, un rabí que celebre les cerimònies més importants, però alguns membres de la comunitat, homes adults, s'encarreguen de dirigir

JORDI VICENT

les oracions i els càntics. Tampoc no hi ha a València botigues d'aliments preparats segons els ritus de la religió jueua, que els practicants més ortodoxos es fan portar d'altres ciutats. Les tradicions, els costums i els principis religiosos s'ensenyen, sobretot, en la intimitat de cada llar, de pares a fills.

És la jueua una comunitat molt cohesionada, amb un sentit molt fort de la família, entesa com a grup ampli.

Segons Samuel Serfaty, fundador de la Comunitat Jueua a València i president d'aquesta durant disset anys —ara ja no ho és—, «estem fortament units, tot i que entre nosaltres hi ha gent amb professions molt distintes i amb diferents nivells culturals i socials». El tòpic dels jueus com a grup social important i influent, amb gran poder econòmic, no té cap base real, si més no al País Valencià. «De

grans fortunes —diu Samuel—, ací no n'hi ha cap, al contrari: la major part de nosaltres pertanyem a la petita i mitjana burgesia». Pel que fa a la influència social, és evident que una comunitat tan reduïda, tan «discreta» encara —i en això la por té molt a veure—, passa perfectament desapercibuda al nostre país.

L'Asociación de Amistad Comunidad valenciana-Israel, presidida per Marina de Paz, és l'única entitat amb projecció exterior, si bé cal dir que, entre els seus aproximadament seixanta membres, la majoria no són jueus, sinó persones interessades a conèixer i difondre el fet israelià. Als seus actes —conferències, seminaris...— sol assistir una quantitat considerable de públic, majoritàriament jove o de mitjana edat, i de nivell social i cultural prou elevat.

Tant Marina —jove, agnòstica i descendent d'una família de conversos, nascuda a València—, com Samuel —madur, creient i nascut a Tetuan, de família sefardita—, asseguren no sentir-se marginats per raó de la seua identitat, si bé lamenten el «profund desconeixement» que la societat valenciana té encara sobre el fet jueu, «malgrat la importància que aquesta comunitat tingué a la València de fa segles».

La por, però, és encara un sentiment viu entre els jueus. Una por atàvica, d'una banda, alimentada pels records de mil persecucions, de l'holocaust nazi, sempre present a la memòria, dels anys foscos del franquisme... i una por concreta, barrejada amb ràbia, que esclata en sentir —encara— els crits antisemites d'alguns grups de joves neonazis, en veure les pintades que, de tant en tant, es reproduïxen al carrer, en sentir comentaris més irreflexius que malintencionats.

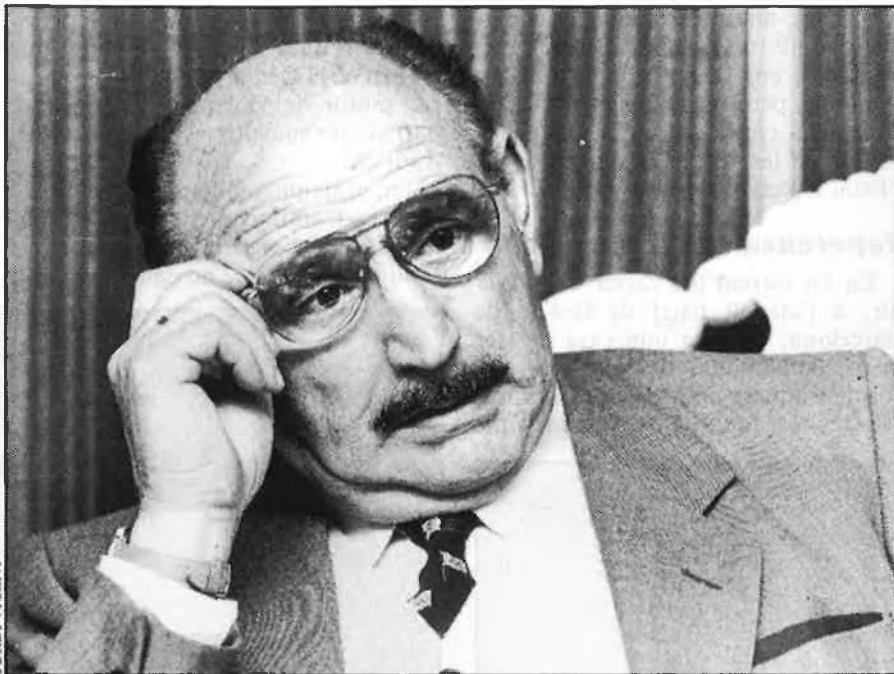
Malgrat les aparences, els jueus que viuen a València no senten com una amenaça la presència dels nombrosos estudiants àrabs que viuen a la nostra terra, «amb els quals mai no hem tingut problemes seriosos». Són els grups d'extrema dreta, acostumats encara al llenguatge del «complot judeo-masònic» (que Franco emprà als seus discursos fins al final de la

seua vida) els que fan sentir-se amenaçada la comunitat jueua valenciana.

Els més joves —els xiquets i adolescents, com la filla de Marina— i els més ancians són els que pateixen, de forma més intensa i menys definida, aquest sentiment de por. La introversió, la discreció, l'instint de silenci, són, alhora, característiques de la comunitat jueua i de molts dels seus membres. Els que poden recordar, o tenen una vivència més directa dels fets que s'esdevingueren durant la guerra mundial, tracten de racionalitzar, i, a vegades, d'evitar, uns sentiments difícils d'expressar.

Marina de Paz, de 36 anys, assegura que no pot, encara, assumir el tema de l'holocaust, sobre el qual ha procurat documentar-se, ja que no el visqué, ni personalment ni familiar, de manera directa.

No oblida ni perdona el mal fet al

JORDI VICENT

Dalt, Samuel Serfaty. Baix, Marina de Paz.

JORDI VICENT

seu poble, amb el qual se sent, malgrat no ser creient —«crec que la religió no és decisiva, tot i ser important, per sentir-se vinculat culturalment i ètica a un poble»— sòlidament identificada. L'existència de l'estat d'Israel és, per a molts jueus i malgrat que no sempre coincideixen amb la seua línia política, «una garantia del fet que l'holocaust no tornarà a produir-se», com diu Marina. Tant ella com Samuel coincideixen que «és difícil no ser jueu i, al mateix temps, sionista», i asseguren sentir-se fortament vinculats a Israel, país que la major part dels membres de la comunitat jueua han visitat alguna vegada, malgrat que, per circumstàncies personals i vi-

tals, han decidit de continuar vivint a València, a Alacant, o a qualsevol altre indret fora del que creuen la pàtria del seu poble.

Pel que fa al problema del poble palestí, «si bé en això, òbviament no tots coincidim», pensen Marina i Samuel que «és un greu dilema, en el qual pensem molt. Creiem que els palestins han de tenir el seu propi estat, la seua terra... si bé la qüestió, és clar, radica en on ha d'estar aquesta terra». I, segons ells, no és el seu lloc l'actual estat d'Israel, «encara que pensem que també podríem viure tots junts, si ells volen, al nostre país. De tota manera, és lògic que vulguen tenir una pàtria pròpia...» diuen. I Sa-

muel, a mitja veu suggereix: «que els podrien donar els seus països germans, als àrabs, com Jordània, on sempre han viscut molts palestins i que, de fet, és un país "artificial", delimitat per interessos no estrictament nacionals».

El reconeixement per part de l'Estat espanyol de l'estat d'Israel, els jueus valencians l'han viscut com una festa, limitada, tanmateix, per la por d'algunes amenaces, de represàlies... Marina assegura que aquell dia «hauria volgut eixir al carrers amb una bandera de l'estat d'Israel, per a mostrar la meua alegria pel reconeixement del meu poble... però aquestes coses són d'aquelles que tens la sensació que alguns no t'han perdonat mai». La discreció fou, doncs, nota predominant d'aquesta celebració.

Altres grups ho festejaren omplint les parets de pintades, algunes d'inequívoc caràcter nazi, fins i tot escrites en alemany, o amenaçant telefònicament alguns dels membres més destacats de la comunitat. Malgrat que alguns partits d'esquerra reaccionaren contra el reconeixement d'Israel per motius de solidaritat amb el poble palestí —cosa que indigna i preocupa prou els membres de la comunitat jueua, que parlen de «desconeixement» de la realitat—, la major part de pintades i amenaces són atribuïdes a l'extrema dreta, i han determinat l'establiment d'un fort control policial per protegir els personatges públicament més coneguts de la comunitat.

Marina, una de les persones custodiades amb tres policies dins de casa, nit i dia, ens deia, fa poc: «Estem tranquils, però alerta. Diguen que tenim plena confiança en la professionalitat de les forces de seguretat de l'Estat espanyol».

Repercussions a Barcelona

En un extrem del carrer de l'Avenir, a l'atapeït barri de Gràcia de Barcelona, s'aixeca una casa de tres pisos, com moltes de les altres que formen aquest antic carrer de vores estretes. La majoria de vianants que

van sempre amb presses no s'adonen que el ferro forjat de la façana conté un detall diferent de les altres cases: es tracta del canelobre de set braços, un dels símbols hebreus per excel·lència. És aquest l'únic senyal distintiu que en aquesta casa hi ha la Sinagoga jueva de Barcelona.

Fa anys que la sinagoga és oberta, des que, en les últimes etapes del franquisme, els establiments d'aquesta mena foren tolerats per la suprema autoritat. Normalment té una vida lànguida, reduïda a les cerimònies rituals del dissabte, a algunes bodes segons el ritu hebreu i a reunions de joves dels pocs centenars de famílies que mantenen la religió jueva i són establides a la capital catalana.

Però en la setmana tercera de gener d'enguany, en ser anunciada la imminència de l'establiment de relacions diplomàtiques entre l'estat d'Israel i l'Estat espanyol, el neguit dins i fora de la sinagoga havia augmentat. S'hi notava vigilància policíaca i s'hi veia menys moviment que de costum. A

les acaballes del segle XX, la supervivència d'unes quantes famílies que creuen en el Déu d'Abraham és, encara, motiu de violentes histèries per part de les malaltisses minories d'ultradreta.

En principi, un fet legal, polític i forani a Catalunya, com era l'establiment de relacions diplomàtiques entre Madrid i Tel Aviv, no canviava per a

Curiosa és també l'actitud dels dirigents de l'Estat espanyol, que no han portat a terme el lligam diplomàtic amb Israel fins al moment en què no hi ha hagut més remei. Comenta aquesta peculiaritat el professor Joan B. Culla, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «L'Estat espanyol s'havia obstinat, de forma irracional jo diria, a no reconèixer l'estat d'Israel.

Rites hebreus a València.

res ni l'estatus de la comunitat jueva de Barcelona ni els seus costums. Tanmateix, la realitat és que la comunitat jueva temia ser la víctima propiciatòria d'un d'aquests atemptats folls amb què els antisemites pregonen periòdicament, des dels temps dels romans, que ells també existien.

La temença es va materialitzar: dos dies abans que fos anunciat l'establiment de relacions diplomàtiques, el cementiri jueu de Cerdanyola (a l'àrea de Barcelona) fou profanat; quinze tombes, que als cementiris jueus són sempre a terra, aparegueren trencades; als murs hi havia pintades creus gamades i insults, junt amb la suposada signatura dels autors: «VI Comando Adolf Hitler». La indignació fou gran, i nombroses personalitats de la vida catalana feren arribar la seva condolència al rabí Simó Emergui, cap de la comunitat catalano-jueva. Però bona part de l'«extrema-progressia» es va abstenir de manifestar-se. Va emmudir. L'extrema-progressia, en aquest cas, es posa —objectivament, com dirien els sarrutians— al costat dels ultradretans.

Al final ho ha fet, però, i l'aspecte més important, al meu entendre, és que es fa la reconeixença d'una realitat, del dret dels israelians a existir. I és clar que aquesta reconeixença, com totes les altres, no suposa cap mena d'aprovació o desaprovació de la política que pugui menar l'estat en qüestió. Les relacions de Madrid amb París, per exemple, no suposen cap aprovació, ni tampoc la desaprovació, d'actes concrets, com els de l'enfonsament del vaixell ecologista Greenpeace.»

El professor J. B. Culla, que és membre de la Junta directiva de l'Associació de Relacions Culturals Espanya-Israel, matisa més el seu pensament: «Em sembla també exagerat allò que diuen alguns. Si tenim relacions amb Xile, també les podem tenir amb Israel. Jo penso, per exemple, que s'ha de tenir en compte que Israel és l'únic estat democràtic de l'Orient Mitjà, l'únic que té una democràcia formal com les europees. D'altra banda, Israel és sotmés a unes condicions d'hostilitat permanents, per part dels seus veïns, que en fan un cas peculiar.» □